dinē reducat. Quot aūt sit motus planetarū
nos nūc dicemus ea q̄ circa h̄ mathatici dīt
ut circa h̄ reddamur attēti ut aliq̄ pluralitas
determinata mēte ɔcipiat a nobis. Reliquū
uō qd̄ n̄ dicet oportet q̄ per nos ipsos quera
mus uel q̄ in hoc suadeamur ab his qui hoc
querūt et si aliqd appareat post modū per ea
que mō dicūtur ab his qui de huiusmōi trac
tant. Sed qa in eligēdis opinionibus uel re
pudiandis nō debet duci hō amore uel odio
itroducētis opinionē sed magis ex certitudīe
ūitatis ideo dicit q̄ oꝫ amare utrosq̄ .s. eos
quoꝝ opinionē sequmur et eos quoꝝ opinionē
repudiamus qa utrisq̄ studuerēt ad igrendaꝫ
ueritatem. et nos i hoc adiuuerunt. Sed tñ
oꝫ nos ꝑsuaderi a cerciorib⁹ .i. seq opinionē
eoꝝ qui cercius ad ueritatē peruenerunt.

Deinde cū dicit. Eudoxius solē et lunaꝫ
Ponit opiniones astrologoꝝ sui temporis d̄
nnō motuuꝫ planetaꝝ. et primo opinionem
Eudoxii. Scd̄o opinionē Calippi ibi Calip
pus āt. Secūdū ē igit̄ c̄c ꝑmum q̄ Plō cele
stibus motibus atribuēs indefectibiliter cir
cularitatē. et ordinationeꝫ mathaticis questi
ones fecit per quas suppositiones possēt sal
uari. que circa erraticas apparēt substinēdo
q̄ motus planetaꝝ sunt circulares regulares
et ordinati. Et pyctagorici qd̄ ad reducēdū
indebitū ordineꝫ irregulariter que apparet
in motibus planetaꝝ ex statione et retrogra
datione uelocitate et tarditate et diuersa ap
parentia quātitatis posuerūt mot⁹ planetaꝝ
eē i speris ecētricis et in circulis puis qui di
cuntur epicicli. quā ēt opinionē Ptolomeus
prosequitur. uidetur āt ex hui⁹ suppositione
sequi aliquid cōtrariū hiis que demonstrant
in scia naturali. Nō enīꝫ omnis motus erit l'
ad medium uel a medio uel circa mediū mū
di. Iterum sequitur q̄ spera continēs sperā
ecentricam. uel nō sit undiq̄ equalis spissitu
dinis. uel q̄ sit aliquid uacuum inter unam
speram et aliam l' q̄ sit aliquod corpus pret
substātiā sperarum intercidens. q̄ non erit
corpus circulare nec hēbit aliquem motum
ꝓpriū. Ex positione autē epiticlorum ulteri⁹
sequitur. uel q̄ spa ꝑ quā mouetur epiticlus
non sit integra et continuua. uel q̄ sit diuisi
bilis et rarefactibilis et condēpsabilis ad
modum quo aer diuiditur et inspissatur et
rarescit aliquo corpore moto. Sequitur eti
am q̄ ipm corpus stelle mouetur per se ipm
et non solum ad motum orbis et q̄ ex motu
corporum celestium perueniat sonus quod
pictagorici cōscuserunt. Sꝫ tñ oīa huiusmōi
sūt ɔtra ea q̄ determinata sūt i scia nāli. Und̄
ad h° euitanda Eudoxius hoc uidēs posuit

unicuiq̄ planete spas plures ɔcētricas mū
do quaꝝ unaq̄q̄ hēt motū ꝓpriū. Et ex omi
bus illis motibus cātur id qd̄ appet de motu
planetaꝝ. Posuit igit̄. Eudoxius motū tam
solis q̄ lune cāe in tribus spis. Post .n. mot⁹
tā solis q̄ lune q ē motus diurnus quo reuol
unt̄ ab oriēte ad occidētē et hūc mōꝫ dicit̄ eē
astroꝝ a planoꝝ .i. stellaꝝ sine errore .s. fixa
rū qa sicut .s. dictū ē cū nōdum eēt dephens⁹
motus stellaꝝ fixaꝝ qui ē ab occidēte i orien
tē eē ɔrium motui p° putabat̄ q̄ motus diur
nus eēt ꝓpus octaue spe que ē spa stellaꝝ fi
xaꝝ. Nō aūt putabāt q̄ sola pria spa sufficēt
ad differēdas oēs spas planetaꝝ motu diurno
sicut Plōnicus ponit sꝫ ponebat q̄ glibꝫ pla
neta hēbat ꝓpriam spam q̄ reuolueret ipsū
motu diurno. Ad hāc ergo motū cāndū po
nebat ꝑmā sperā solis et lune. Secūdā auteꝫ
sperā ponebat ad cāndum motū solis et lune
qui ē per mediū Zodiaci q uocat̄ motus lon
gitudinis secūdum quē mouet̄ tam sol q̄ luna
de occidēte in oriētē ɔtra motū firmamenti.
Terciā aūt sperā ponebāt ad cāndum illum
motū qui obliq̄tur secūdum latitudinē aliuꝫ
que figurātur i Zodiaco ꝓut qn̄q̄ ē australiō
quandoq̄ borialior nam mouetur planeta a
medici linea zodiaci Sed hic motus latitu
dinis magis appet et secūdū maiorē diuersi
tatem in luna q̄ i sole Et iō subiūgit q̄ i ma
iori latitudine obliq̄tur motus scd̄m quē fert̄
luna q̄ motus scd̄m quē fertur sol. Et qdem
lune ptolomeus ponit motus latitudinis nō
aūt soli posuit igit̄ Eudoxius terciū motū ut
Simplicius dicit qa opinat̄ q̄ etiam sol decli
naret a media linea . Zodiaci uersus duos po
los. Et hoc suspicatur eo quia non semper
in eodeꝫ loco sol oritur itropicis estiuis ⁊ hye
malibus. Si autem in uno ⁊ eodem tempore
fieret restitutio lōgitudinis ⁊ latitudinis suffi
ceret ad hoc una spera per obliquitatem ma
ximi circuli secundum quā sol mouetur. Sed
quia non sic se habet sed in alio tempore per
transit circulum per longitudinem in alio
uero tempore restitutio fit latitudinis ne
cesse fuit ad hoc ponere terciam speram.
Hanc autem terciam speram ponebat i sole
resolui uersus eandem partem cū scd̄a. Sed
c̄c axem altam et super alios polos. In luna
auteꝫ ad eandem cum prima spera Sed in u
troq̄ ponebat motum huius tercie spere esse
tardiorem q̄ secunde. Sed aliorum quin
q̄ planetarum motum cuiuslibet posuit in
quatuor speras ita q̄ prima spera est q̄ pla
nete est eiusdem rationis cum prima et secun
da solis et lune quia motus primus quem po
nebat esse stellarum fixarum et motus secun

dus qui ē per mediū zodiaci ſcd̃m longitu
dinē appet comuniter in oībus planetis De
inde unicuiq̄ʒ .v. planetaꝝ ponebat terciam
ſperā ad cāndum motū latitudinis cuiꝰ poloſ
circa quos revoluiī ponebat eē in media li-
nea zodiaci .Sʒ quia ponebat omnes ſpas
eē ↄcētricas ſeq̄batur ex quo zodiacus tranſi
bat per polos circuli maximi tercie ſpe ſeq̄-
batur eꝯ ꝙ circulus maximus tercie ſpere
tranſiret per polos zodiaci. Vñ ſeq̄batur ꝙ
motus tertie ſpere deferret planetam uſq̄ʒ ad
polos zodiaci qd̓ nūq̄ʒ videt̃. Et iō neceſſe fu
it ꝙ poneret quartā ſperā q̄ ipſuʒ planetā fer
ret q̄ revolviī ī ↄtrariū tercie ab oriēte .ſ. i oc
cidentē equali tēpore . Vñ ipedit ne plus di
vertat ſecūdū latitudinē a zodiaco Et hoc ē
ꝙ dicit ꝙ quartū motū ſtelle dicebat eē ſcd̃m
quēdā circulū obliquatū ad mediū tercie ſpe
:i. ad maximū circulū eius. Sic igitur cū cui
libet .v. planetaꝝ poſuit quatuor ſperas ſeq̄t̃
ꝙ q̄tuor planetaꝝ ſūt .xx. ſpere Quibus ſi ad
dātur tres ſoli et tres lune erunt oēs .xxvi. ita
tātum ꝙ intelligat̃ corꝰ cuiuſlibet planete eē
defixum in ultima ſperaꝝ ſuaꝝ Deinde cū
dicit. Callipus ꝛc̃. Ponit opinionē Callipi
de pluralitate ſperaꝝ. Fuit aūt Callippus
ut ſiplicius dicit cum Ariſto. Athenis ↄver
ſatus cum eo ea que ab Eudorio iventa fue
rant corrigens et ſupplēs. Poſuit ergo Cal
lipus eandem rationem ſperaꝝ ſicut Eudo
xius et expoſuit poſitiones ſperaꝝ per ordi
nē diſtanciarum tum q̄a ordinabat planetas
ſicut Eudoxius tum quia ordinabat motꝰ ꝛ
ſpas ſic et ille. Cōveniebat ēt cū Eudorio ī
pl'aiitate ſpaꝝ iovis et ſaturni q̄a utriſq̄ʒ eoꝝ
dabat quatuor ſperas .Sʒ exiſtimabat eē ap
ponēdas ſperas duas tam ſoli q̄ʒ lune. ſi q̄s
vellit reddere rationem eoꝝ que apparēt de
motibus eorum. Videtur aūt has duas ad
diſſe ad cāndū velocitatē ꝛ tarditatē q̄ appet
ī motibus eoruʒ ita ꝙ ſol hēat .v. ſperas ꝛ lu
na ſimiliter .v. et reliquis planetis marti ve
neri et mercurio addebat ſingulis unam ſpe
ram ita etiam ꝙ quilibet eorum hr̃et quinq̄ʒ
ſperas Forte āt addebant hanc ſpaʒ ad cān
dā retrogradationē et ſtationē que apparet
in his ſtellis. Iſte igitur ſpere vocantur ferē
tes q̄a ſecundum eas ferebatur corꝰ planete
Sed preter has ponebant alias quas voca
bant revolventes. Ad ponēdum aūt eas hac
neceſſitate videbātur induci q̄a ultima ſpera
ſuperioris planete. puta ſaturni participabat
motū oīum ſuperiorū ita ꝙ in aliquo deficie
bat a motu prime ſpere. Unde et prima ſpe
ra iovis cuius poli ifigunt̃ aliquo modo i ul
tima ſpera ſaturni p̄ticipabat aliq̄d de motu
ſperaꝝ ſaturni Et ſic nō uniformiter move
batur motu diurno ſicut prima ſpera ſatur
ni. Neceſſariū igit̃ videbatur ponē aliā ſpaʒ
revolventē ipſā ut reſtituēt̃ id qd̓ auferebat̃
ei de velocitate ex ſuperioribus ſperis Et ea
dem ratione oportebat ponere aliam ſperaʒ
revolventē ſcd̓am ſperā iovis et terciam ſpe
ram iovis. Nō āt oportebat ponere aliquam
revoluētem quartā ſperā q̄a motꝰ quarte ſpe
in qua erat aſtrum infixuʒ debebat eē cōpoſi
tus ex omnibus ſuperiorībꝰ motibꝰ. Sic igr̃
Juppiter hēt quatuor ſperas deferentes et
tres ivolventes. Et ſimiliter alii planete hn̄t
tot revolventes quot deferentes una minus.
Hoc eſt ergo qd̓ dicit ꝙ neceſſe eſt ſi omnes
ſpere ſimul ordinate debeant reddere ꝛ cāre
illud quod apparet de motu planetaruʒ ſecun
dum quēlibet planetaꝝ ponere pōt .ſ. dictas
deferentes alias ſperas revoluētes ꝛ ad ideʒ
reſtituentes primaʒ ſperam inferius ordinati
aſtri una pauciores. Et ſic ſolum cōvenit ꝙ
motus planetaruʒ ↄpleant oīa que apparent
de eis. Qr̃ igit̃ ſpere deferentes que q̄dē ſunt
Saturni ꝛ Jovis ſunt octo cum uterq̄ʒ eoꝝ
ponatur habere quatuor ſperas que vero ſūt
aliorum quinq̄ʒ planetarum .xxv. quia quili-
bet eoꝝ habet quinq̄ʒ ſperas. Haꝝ āt ſperaꝝ
ille ſole non revolvuntur que ſunt in fine in
quibus ordinatur aſtrum ſequitur ꝙ revoluē
tes priorum duorum planetaruʒ ſcilicet. Sa
turni ꝛ Jovis ſunt .vi. Revolventes autem
poſteriorum quatuor ſunt .xvi. Sed cum
poſt Saturnū et Jovē ſint alii quinq̄ʒ ma
nifeſtum eſt ꝙ unum eorum pretermittit .ſ.
vel martem vel mercurium ut quod dicit po
ſteriorum quatuor refferatur ad quatuor in-
fimos vel pretermittit lunā ut refferatur ad
quatuor imediate ſequentes. Pretermittit āt
vel ex errore qui interdum accidit in numeriſ
vl' propter aliam rationem que nos latet q̄a
ſcripta Calippi non inveniuntur ut ſimplici-
us dicit. Sic igitur numerus oīum ſperarum
et ferrentium et revolventium ſunt .Lv. Sʒ
quia de hoc poterat eſſe dubium utrum lune
et ſoli addende ſint due ſpere quas Calippꝰ
addit vel ꝙ utriq̄ʒ ſint dande due ſpere ſoluʒ
ut poſuit Eudoxius ideo dicit ꝙ ſi aliquis
non addit ſoli et lune illos d uos motus quoſ
addit Calippus ſequitur ꝙ omnes ſpere e
rant .xLvii. Subtraherentur enim a predic
to numero quatuor defferentes diie ſolis du
e lune et totidem revolventes. Remotis au
tē .viii. d̓ .Lv .remanēt .xLvii. Sed atten
dendum ꝙ ſi ſupra cum dixit revolventes po
ſteriores quatuor eſſe .xvi. pretermiſſit lunā
remotis duabus defferentibus lune et duabꝰ

solis nōn remouebūtur quatuor reuoluētes
sed solum due si spere lune non habent reuol
uentes. Et sic a prima pluralitate sperarum
subtrahuntur .vi. spere quatuor deferentes
et due reuoluentes. Unde sequitur ꝙ spere
omnes sint .xlviii. Et sic nō uidet̄ ꝙ aristoto
les uoluit ꝑtermittere lunā sed magis martē
nisi aliquis dicat Aristo. oblitū fuisse ꝙ lune
non posuit reuoluentes id circo errorem in
nuō accidisse quod nō uideet̄ ꝓbabile. Ulti
mo ergo ↄcludit tantā eē pluralitatē sperarꝫ
quanta dicta ē Deinde cum dicit. Qr̄ et sbās
Cōcludit ex nuō motuū celestiū numerꝫ subā
rū i mālium Et circa hoc tria facit. Primo
ꝓponit. Scd̄o excludit q̄dam q̄ possent debi
litare illā rationē ꝑmissā ibi. Qd̄ si nullā pos
sibile. 3°. ↄpat id quod dictum ē de subiis se
patis ad opiniones antiquas et ad opiniōes
que de his suo tēpore hēbantur ibi. Tradita
autē sunt. Dicit ergo ꝙ cū tanta sit pluralitas
sparum et motuū celestiū quāta dicta ē ratio
nabile est opinari tot esse subās imāles et ꝑn
cipia imobilia et ēt tot esse pricipia sensibilia
.i. corpora celestia. Dicit autem rationale ut
insinuet hoc probabiliter ↄcludi nō autē ex
necessitate Unde subiungit ꝙ ipsa relinquit
id quod est necessarium circa hillis qui sunt
fortiores ad h̄ inueniendū q̄z ipse esset. Deiñ
cum dicit. Si autem nullā possibile. Exclu
dit ea ex quibus ꝑdicta conclusio debilitari
posset. Et sunt tria quorꝫ primū est quia pos
set aliquis dicere ꝙ sunt quedam subē sepate
quibus nō respondēt aliqui motus in celo Ad
quod excludendū dicit ꝙ si nō est possibile
ꝙ sint aliqui motus in celo. qui nō ordinent
ad motum alicuius astri et iterꝫ oportet oēm
ipossibilem subām que ē sortita optimū secū
dum se. i. que habet suā perfectionē sine mo
tu opinari esse finem alicuius motus non erit
aliqua natura ipassibilis et imateriales ꝑter
eas que sūt fines celestium motuum sed necesse
erit hunc esse numerum subārum sepatarum
q̄ est numerus celestiū motuū. Sꝫ tñ ꝑmū nō
est necessariū .s. ꝙ oīs subā imālis et ipassi
bilis sit finis alicuius motus celestis. Pōt. n.
dici ꝙ sunt aliq̄ subē sepate altiores q̄z ut sint
ꝓporcionate .q. fines celestib⁹ motibus Qd̄
ponere nō ē icōueniēs Nō. n. subē imāles sūt
ꝓpter corporalia sꝫ magis eↄ. Deiñ cum
dicit. Sed alias qdem eē lationes. Remouꝫ
scd̄m quod posset debilitare predictā illatio
nē. Posset. n. aliqs dicē ꝙ sunt multo plīes la
tiones in celo q̄z que innumrate sūt que tñ nō
possūt depꝛhēdi eo ꝙ ex eis nō accidit alia di
uersitas in motu alicuius corporū celestium
q̄ uisu ꝑcipiūtur et dicuntur astra. Et ad h̄ ex

cludēdū sic rēt dixerat ꝙ nulla latiō pōt esse
i celo q̄ nō ordinet̄ ad lationē alicuius astri.
Hoc ē ēt qd̄ nūc dicit ꝙ ipossibile ē eē alias
lationes in celo ꝑter illas ex qbus accidit di
uersitas in motu astrorꝫ siue sint ille que dicte
sunt siue alie aut totidem aut plures aut pau
ciores Et hoc ꝓbabiliter accipit ex corpori
bus que ferunt. Si. n. omne ferens ē ꝓpter
id quod defertur et omnis latio est alicui⁹ qd̄
fert̄ n̄ pōt eē aliq̄ latio q̄ sit ꝓpter se ipsā uel
ꝓpter aliā lationē tātū sꝫ oꝫ ꝙ omnes latio
nes sint cā astrorꝫ Aliogn si latio ꝓpter aliq̄z
lationē ē eadē rōe et illā oportebit esse ꝓpter
aliā. Et cū nō sit procedere i infinitū seqtur
ꝙ finis omnis lationis sit aliquod celestium
corporū q̄ deferūtur sicut astra. Uñ ipossibi
le ē eē aliquē motū i celo ex q°. nō possit ꝑcipi
aliq̄ diuersitas i aliq° astro Deiñ cū dic. Ex
cludit Quia uo unū celū terciū ꝑ qd̄ posset di
cta ↄclusio ifirmari. Posset enim aliquis dicē
ꝙ sint plures mūdi et i quolibet sint tot spere
et motus quot in isto uel plures et sic necesse
est ponere plures subās imāles. Sed hoc ex
cludit dicēs manifestū esse ꝙ sit unū celū tātū
qa si essent plures scd̄m numerꝫ et in eadem
spē sicut sūt plures hoīes oporteret ēt ꝙ sile
iudiciū esset de primo prin° uniuscuiusqꝫ celi
quod aperte ē mouens imobile sicut dictum
ē. Oportet. n. ꝙ plura prima ꝑncipia essent
spē unū et nuō multa. Sꝫ hoc ē ipossibile qa
q̄cūqꝫ sūt unū spē et nuō multa hñt māꝫ. Nō
eni distiguntur secundū rationē et formā qa
oīum indiuiduorū ē comunis ratio ut pote q̄
est hominis. Unde relinquitur ꝙ distinguan
tur per materiā et sic Socrates est unus non
solum secundum rationem ut homo. Sed ēt
secundum numerum. Sed primū principiū
cum sit quid erat esse. i. sua essentia et ratio
non habet materiam quia eius subā est ende
lichia .i. actus autem est in potentia. Relin
quitur igitur ꝙ primū mouens immobile sit
unū nō solum ratione spetiei sed ēt nuō oꝫ igi
tur ꝙ primus motus sēpiternus qui ab eo cā
tur sit unus tñ et ꝑ ↄñs sequitur ꝙ celum sit
unum tantū. Deinde cum dicit. Tradita
sunt autem a senioribus. Comparat ea que
inuenta sunt de substantiis immaterialibus
ad opiniones antiquas et ad uulgares. Et
dicit ꝙ ab antiquis philosophis quedam
sunt traddita de subiis seperatis et dimissa
posterioribus per modum fabule .s. ꝙ dii
sunt et ꝙ id quod est diuinum continet totā
naturam. Et hoc quidem habetur ex supe
rioribus si omnes substantie immateriales
uocentur dii. Si autem solum primum prin
cipium uocetur deus est unus tantum deus ut

er predictis p3. Reliqua nōn sunt introducta
fabulose ad psuasionē multitudinis que non
pōt capere itelligibilia. Et secūdū q fuit opti
mum ad leges ferendas ⁊ ad utilitatem ɔser/
uationis humane ut ex huiusmōi ad inuentis
psuaderet multitudini ut intēderēt uirtuosis
actibus ⁊ a uiciis declinarent. Et quid sit fa
bulose introductum exponit subdens q dixe
runt deos esse ɔformes hominibus et quibus
dam aliorum animalium. Posuerunt enī3 fa
bulose homines quosdam deificatos et que/
dam animalia et quedam ɔsītia istis et alia si
milia dixerunt ⁊ ex quibus si aliquis hoc so/
lum uelit accipere quod primo ostensum est in
phycis. s. q dii sunt queda3 se imateriales pu
tabitur esse dictum diuine ⁊ secundū xisimili
tudinē. Et hoc ideo ē qa q̄libet ars ⁊ ēt phia
sepe fuit inuēta secūdū possibilitatē humanā
⁊ itez fuit corrupta uel pp bella impedientia
studiu3 uel pp inundatōes l alia huiusmōi exci
dia. Et h° necessariū fuit ponē Aristo. ut pos
sit saluare eternitatē mūdi. Maīfestū: n. erat
q a quodā certo tempore inceperāt homines
phari ⁊ artes adinuenire Incōueniēs āt uide
bat q ifinito tēpore fuisset absq3 hiis huma
nū gen⁹. Et iō dicit q phie ⁊ alie artes fuerīt
multotiēs inuēte ⁊ corrupte ⁊ q opiones illo
rum antiquoz q̄i reliquie saluātur usq3 nunc
Et ultimo ɔcludit q predicta opinio. i. que
a p̄dictis phantibus hita ē post quos destruc
ta fuit phia solū sic manifesta est. s. per modū
fabule sicut. s̄. dictum est.

Que uero circa

itellectū ⁊c̄. Postq̄3 phs determina/
uit de subā imāli quātū ad ei⁹ pfe
ctionē ⁊ quātū ad ei⁹ unitatē. nūc determiat
quasdā dubitationes ptinētes ad actionē ei⁹.
Dīsum ē. n. s̄. q p̄ma imālis subā mouet sic
itelligibile ⁊ sicut bonu3 dsiderabile. Et iō dr
hec ps in. d. In p̄ma determinat q̄dā dubia
circa p̄ma3 imālem subā3 quātu3 ad hoc q ē
bonu3 itelligibile ⁊ itellectus. In secūda quā
tu3 ad h° q ē bonū appetibile ibi. Perscrutā
dū ē āt qualiter hēt ⁊c̄. Circa primu3 duo fa
cit. Primo assignat rationē dubitationis cir
ca intellectu3 prime subē. Secūdo dubitatōe3
mouet ⁊ determinat ibi. Nam siue non intel/
ligat. Dicit ergo p̄mo q ea que pertinent ad
intellectu3 p̄me subē imālis habet quasdam
dubitationes ⁊ uidētur oriri ex h°. Dīderat
eni3 phs q itellectus itelligēs et appetēs. Pri
mū mouēs qd mou3 sicut itelligibile ⁊ deside
rabile h3 aliqd se digni⁹. s. illud qd itelligitur
ab eo ⁊ desideratur. Dīderat etiam q ipsu3
primu3 itelligibile est etiā intellectus. vnde
posset uideri q pari ratione habēret aliquid
digni⁹ ⁊ superius ⁊ q non esset suppremum
⁊ optimu3 qd est ɔtra ea que apparent de pri
mo pricipio. Et ideo dicit hic q uidetur om
nibus apparens q pricipiu3 sit dignissimum
Sed difficultates quedam emergunt si quis
uelit assignare qūo se habeat ita q sit dignissi
mum. i. optimum: Deinde cum dicit. Nā
sil'e itelligat. Manifestat huiusmōi difficul/
tates. Et circa hoc tria facit. Primo mouet
dubitationes. Secundo p̄mittit quedā q̄ sunt
pricipia ad determinationē omniū questionū
motarum ibi. Palā ergo quod dictum est ⁊c̄.
3° soluit dubitationes ibi. Primu3 quidem.
Circa primu3 duo facit. Primo mouet que/
stiones principaliter intentas. 2° mouet quan
dā questionē incidentē cuius sol'o necessaria
ē ad p̄missas q̄stiones ibi. Ergo utru3 differt
Mouet āt primo duas questiones. prima est
qūo intellectus primi mouentis se habet ad su
um intelligere. Secūda qūo se hēat ad suū in
telligibile. Amplius āt si intellectus. Sciē
dū est g° q intellect⁹ ad suum itelligere pōt se
hēre tripliciter. Vno mō q n ɔueniat ei itelligē
in actu s3 i potētia tm̄ uel in habitu. Alio mō
q ɔueniat ei i actu. Alio mō q sit ipm suū in
telligere siue sua intelligentia qd idē ē. Dicit
ergo q si intellectus primi mouentis non in/
telligat in actu. sed solum in potētia uel in ha
bitu non erit aliquid nobile. Bonum enim ⁊
nobilitas intellectus est in hoc q actu intel/
ligit. Intellectus autē intelligēs tm̄ i potētia
uel in habitu se hēt sicut dormiens. Nam
dormiens hēt qdem potentias operum uite
sed opera uita nō operatur Vn̄ sōpnus dicit
eē dimidium uite et scdm sōpnum nō differt
felix ab infelice ul' uirtuosus a uitioso. Si āt
itellectus primi intl'lectus itl'ligat quidem ac
tu sed principale eius bonum qd est operatio
eius sit aliquid aliud ab ipso quia eius intl'li
gentia. i. operatio intl'lectual' ipsius non est
hoc quod sua i subā ɔparatur ad ipsum sicut
potentia ad actum et perfectibile ad perfecti
onem Et sic seqtur q primū intelligens nō
sit optima subā. Honorabilitas enim et no
bilitas inest ei per suū intelligere. Nihil autē
quod ē nobile secūdum aliud ē nobilissimu3
Sic igit uidet sequi q subā primi intelligen
tis nō sit optima siue intelligat i potentia tm̄
siue in actu nisi ponatur cum hoc q sua sbā
sit suū intelligere ut post determinabit.

Deinde cum dicit. Amplius aūt siue intel
lectus ⁊c̄. Anteq̄3 soluat positam questionem
mouet aliam de intelligibili. Vnde dicit
q siue substantia primi mouentis sit intellec
tus quasi quedam potentia intellectiua siue

ſit intelligentia.i.actus intellectus.i.ĩtelligẽ
qꝺ ꝑma q̃o querebat.querẽdum reſtat quid
intelligit:Aut enim intelligit ſeipſum.aut ali
quid aliud.Si intelligit aliquid aliud.aut in
telligit ſemper idem.aut oportet ꝙ intelligat
aliud ⁊ aliud quãdoq̧.ſ.hoc.quãdoq̧ illud
Deinde cum dicit.Ergo utrum.Anteq̃
ſoluat ꝑmiſſas queſtiones iterponit quandam
queſtionem cuius ſolo uȝ ad determinationẽ
premiſſaꝝ.Et eſt queſtio utrũ ad nobilitateȝ
uel ꝑfectioneȝ itellectus aliqd differat uel ni-
hil quod intelligatur aliqd bonũ ⁊ nobile aut
qꝺcũq̧ ꝯuenit.Et ꝙ differat quoꝺ ſig.° oñdit
qa icõueniens uideret et abſurdum ꝙ aliquis
meditetur et operationẽ ſui intellectus occu-
pet circa quedã uilia.Quod ñ eẽt ſi ñ ꝑtinẽt
ad nobilitatẽ itellectus nobilitas itelligibilis
ſȝ indifferẽs eẽt itelligere nobilia ⁊ uilia.H°
eiȝ oĩo ẽ impoſſibile.Manifeſtum eſt eniȝ ꝙ
oꝑationes ſecũdũ ꝓpria obiecta ſpecificãtur
Vñ oȝ ꝙ q̃to nobili⁹ ẽ obiectũ tãto nobilior
ſit oꝑõ   Deinde cũ dicit.Palã g.° ꝙ diuiniſ
ſimũ.Premittit qdã neceſſaria ad ſolutionẽ
pricipaliuȝ queſtionum.Et primo ponit duo
quoꝝ primuȝ ꝯcludit ex ſolutione iterpoſite
queſtionis.Si enim dr̃ ad nobilitatẽ itellect⁹
itelligẽ bonũ.aut qꝺcũq̧ ꝯtingens ut dictum
ẽ manifeſtũ ẽ ꝙ cũ ꝑmus ſit nobiliſſim⁹ ꝙ itel
ligat diuiniſſimũ ⁊ honoratiſſimũ ſecũduȝ ꝙ
determinata ẽ i ſolõne ultĩe ꝑtis ſecũde qõis ꝑn
cipalis.Querebat.n.utrũ itellect⁹ ꝑmi muta
ret de uno i aliud.Et pȝ qꝺ nõ mutat de uno
itellecto i aliud.qa cũ itelligat diuiniſſimũ ſi
mutaret i aliud intelligibile eẽt ei⁹ mutatio i
aliqd idignius qꝺ ñ ꝯpetit alicui niſi tẽdẽti in
defectionẽ ⁊ corruptionẽ.Iteꝝ h.° ipm̃ qꝺ ẽ
trãſire de uno itellecto i aliud ẽ quidã motus.
Vñ nõ põt ꝯpetere ꝑmo mouẽti cum ſit oĩo
imobile.   Deiñ cũ dicit.Primũ qꝺ.Soluit
pri⁹ poſitas qõnes.Et ꝑmo ponit ueritatem
ꝑme.2.° ṽitatẽ ſecũde ibi.Deide palã ⁊c̃.Ve
ritatem ãt prime queſtionis manifeſtat dicenſ
ꝙ ſi ſubã primi nõ ẽ intelligẽtia .i.ipm̃ ſuum
intelligere ſed ẽ potentia quedã intellectiua
rõabile ẽ.i.ꝓbabiliter uidetur ſequi ꝙ conti
nuatio intelligẽtie.i.oꝑationes intellectual' ſit
ei laborioſa.Quod enim ẽ i potẽtia ad aliqd
ſe hẽt ad hoc ⁊ ad eius oppm̃:qa qꝺ põt eſſe
põt ñ eẽ.Vñ ſi ſubã ꝑmi ꝯꝑatur ad itelligere
ſicut põ.ad actũ quãtum ẽ de ratione ſue ſubẽ
poterit itelligere ⁊ nõ intelligere.Non ergo
erit ei ex ſua ſubã ꝙ ꝯtinue intelligat.Vt ãt
nõ ſe hẽat aliquãdo ſicut dormiens neceſſe ẽ
ꝙ ꝯtinuationeȝ intelligẽtie adipiſcatur ex ali
quo alio.Qꝺ ãt aliquis adipiſcitur et nõ ha
bet hoc ex ſui natura probabile eſt ꝙ ſit ei cũ

labõre eo ꝙ ſic inuenitur iñ nobis.Nam in
continue operãdo laboramus.Nõ ãt eſt ne-
ceſſarium:qa qꝺ aliqd querit ab alio non ẽ la
borioſum niſi uel ipm̃ uel aliquid aliud cõti-
nuans ipm̃ ſit ꝯtra nãm.Vñ lȝ ꝯtinuitas mo
tus celi depẽdeat ab extriſeco.nõ tñ celũ mo
uet cũ labore.Fuit igit Ariſto.hic ꝯtẽtus in
ducere ad icõueniens qꝺ ꝓbabilit ſequit:qa
icõueniens qꝺ ex neceſſitate ſequit ẽ maifeſtũ
.ſ.ꝙ bonũ ⁊ ꝑfectio ꝑmi mouẽtis dependeat
ab aliquo ſuꝑiori.Nõ enim eſſet primum et
optimuȝ   Deinde cũ dicit.Deinde palã ⁊c̃
Soluit queſtionẽ.Et circa h̃ tria fac.Primo
determinat ueritatẽ ſecunde qõnis Secũdo obi
cit i ꝯtrariũ ibi.Et ẽ intelligẽtia ⁊c̃.3.° ſoluit
ibi.Aut i quibuſdã.Dicit ergo ꝑmo ꝙ poſtq̃
oñſum eſt ꝙ ſubã ꝑmi ñ ẽ potẽtia intellectiua
ſed ẽ ipa intll'iualẽt hoc palã ẽ ꝙ ſi ꝑmuȝ non
intelligit ſeipm̃ ſed aliqd aliud ſequitur ꝙ ali
quid aliud erit dignius q̃ȝ primũ.i.intellectũ
ab ipõ.Qꝺ ſic probat.Ipm̃ itelligere i actu
qꝺ ẽ itelligẽtia ꝯuenit ẽt intelligẽti qꝺcũq̧ in
digniſſimũ.Vñ patet ꝙ intelligere aliquod i
actu ẽ fugiendũ qa dignius eſt ꝙ quedã ñ ui
deantur in actu q̃ȝ ꝙ uideant.Non autẽ hoc
eẽt ſi intelligẽtia eſſet optimuȝ qa tunc nullũ
intelligere eſſet uidendum.Cum ergo aliqꝺ i
telligere ſit uitandũ ꝓpter idignitatem itelli
gibilis relinquit ꝙ nobilitas eius qꝺ eſt itelli
gere dependeat ex nobilitate itelligibilis.Di
gni⁹ ẽ igit ipm̃ intellectũ q̃ȝ ipm̃ itelligẽ.Cum
igit oñſum ſit ꝙ ꝑmũ ſit unũ itelligẽ.Sequit
ſi intelligat aliud a ſe ꝙ illud aliud erit eo no
bili⁹.Cũ igit ipm̃ ſit nobiliſſimũ ⁊ potentiſſi
muȝ neceſſe eſt ꝙ itelligat ſeipm̃ ⁊ ꝙ in eo ſit
idem intellectus ⁊ intellectũ.Cõſiderãduȝ ãt
ꝙ phs intendit oñdere ꝙ deus nõ itelligit ali
ud ſed ſeipm̃ iquãtũ itellectuȝ ẽ ꝑfectio intelli
gentis ⁊ eius qꝺ ẽ intelligere.Manifeſtum ẽ
aũt ꝙ nihil aliud ſic põt intelligi a deo qꝺ ſit
ꝑfectio itellect⁹ ei⁹ nec tñ ſequitur ꝙ oĩa alia
a ſe ſunt ei ignota.Nã intelligẽdo ſe itelligit
omnia alia.Qꝺ ſic pȝ.Cũ enim ipſe ſit ipſuȝ
itelligere.ipm̃ ãt eſt digniſſimũ ⁊ potẽtiſſimũ
neceſſe ẽ ꝙ ſuuȝ itelligere ſit ꝑfectiſſimũ.Per
fectiſſime ergo itelligit ſeipȝ.Quãto ãt aliqꝺ
ꝑncipiũ ꝑfecti⁹ itelligitur tãto magis itelligit
in eo effectus eius nã pricipiata continẽtur in
uirtute ꝑncipii.Cũ igit a primo prin.° quod ẽ
deus depẽdeat celũ ⁊ tota nã ut dictũ eſt pȝ ꝙ
deus cognoſcendo ſeipm̃ oĩa cognoſcit.Nec
uilitas alicuius rei itellecte derogat dignitati
ipius.Non enim intelligere actu aliquod idi
gniſſimuȝ eſt fugiendum niſi quãtũ intellect⁹
in eo ſiſtit et dum illud actu intelligit retra-
hitur a dignioribus intelligendis.Si enim

intelligendo aliquod dignissimuz ꝛ uilia intelligantur uilitas intellectoꝝ intellegētie nobilitatem non tollit. Deinde cum dicit. Et est intelligentia. Obicit ꝯtra ueritatē determinatā dupliciter. P° qḋ sic. Primuz itelligit seipm ut ostēsuz ē. ꝛ iterum. s. ostēsuz est ꝙ primum ē sua intelligentia. ergo intelligentia pmi nō ē aliud quā itelligētia itelligētie. Sꝫ h° ē ꝯtra id qḋ uidetur qa actus sensus ꝛ scientia ꝛ opinio ꝛ meditatio semper uidentur eē alterius Et si aliqñ sint sui ipsius sic cū aliqs sentit se sentire uel scit se scire uel opinat̄ se opinari uł medicat̄ se medicari h° est quidē preter opus uel preter actum principalem. Nā h uidet̄ principalis actio ut aliquis intelligat itelligibile. Qḋ āt aliquis itelligat se intelligere itelligibile h° uidet eē preter principalē actuz quasi accessorum. Unde si intelligere primi non sit nisi intelligentia intelligentie uidetur sequi ꝙ suū itelligere ñ sit pncipalissimū 2° ibi Amplius si aliquid est. Obicit alio modo. Manifestuz est ꝙ aliud est intelligere ꝛ intelligi. Et si ꝯtingat ꝙ idem sit subō intellectus et ipsuz itellectum nō tamē sunt idem ratione. Si g° pmuz ē suū itelligere ꝛ est ipm qḋ itelligit̄ qḋ est optimū uidebit̄ dubiuz remanere secundū qd isit ei hoc qḋ ē bñ eē eius utrū. s. secūdum hoc ꝙ est itelligētia uel secunduz ꝙ ē itellectū

Deiñ cū dic̄. Aut i qbusdā. Soluit positas obiectiones dicens ꝙ in quibusdaz res scita idem est qḋ scia. Et hoc manifestat diuidēdo sciaz. Nā scia alia ē factiua ꝛ alia speculatiua In factiuis āt scientiis res scita sine materia accepta ē ipa scia. Sicut pꝫ ꝙ dom⁹ sine mā put ē i mēte edificatoris ē ipa ars edificatiua Et silr̄ sanitas i mente medici ē ars medicatiua. Et sic pꝫ ꝙ ars fcīua nihil aliud ē q̄ʒ subā rei facte ꝛ qḋ qd erat eē ei⁹. Ois. n. artifex ꝑcedit i op⁹ ex eo ꝙ ꝯsiderat qd ē qḋ opari intēdit. In speculatiuis ṽo sciis manifestū ē ꝙ ipa rō diffinitiua rei ē res scita ꝛ ē ipa sciētia siue intelligentia. Per hoc enim est sciens intellectus per quod hēt ratiōnē rei. Cū igr̄ itellectus i actu ꝛ intellectum non sit alterum in hiis quecunqꝫ māʒ nō hn̄t manifestū est ꝙ in scia prima q̄ maxime remota ē a materia maxime idem est itelligere ꝛ intellectum. Et sic una est intelligentia intelligenti tm̄ et non est aliud intelligentia itelligēti ꝛ aliud intelligentia intelligentie. Deinde cū dicit. Ampli⁹ āt restat dubitatio. Mouet terciam dubitationeʒ preter. d. prius determinatas. Cum. n. ostensum sit ꝙ intelligit seipsum aliquid autē intelligitur dupliciter uno modo per moduz simplicis intellect⁹ sicut intelligim⁹ qḋ qd est Alio mō ꝑ mōʒ ꝯpositi sicut itelligimus enūciationem. restat igit̄ querēdum utrum pmuz itelligat seipm ꝑ mōʒ itellect⁹ simplicis aut cōpositi. Et h° ē qḋ dicit ꝙ restat du° si quod intelligitur a deo est ꝯpositū. Ondit āt ꝙ nō sit ꝯpositum cuʒ dicit. Transmutabit̄ eiʒ. Hoc āt tripl̄r. Uno modo qdē sit. In itellecto cōposito sunt plures ptes q̄ seorsuʒ intelligi pñt Licet enim hoc intellectum ꝯpositum qḋ est homo currit, put est unuʒ intellectū ꝯpositum simul intelligatur. tñ ptes eius seorsuʒ itelligi pñt. Pōt enim intelligi hoc qḋ est homo ꝑ se ꝛ hoc qḋ est currit. Sic igit̄ quicunqꝫ itelligit aliqḋ itellectum pōt trāsmutari intelligendo de una pte in aliam. Si igit̄ intellectum pmuz sit ꝯpositum sequit̄ ꝙ pōt transmutari de pte i partem cuius ꝯtrariuz. s. ostsum ē Secundā rōem ponit ibi. Aut idiuisibile ꝛc. que tal̄ est. Omne qḋ ñ hꝫ māʒ est simplex ꝛ indiuisibile. Sed intellectū primū est imāle ergo est simplex ꝛ indiuisibile. Ponit autem exēplum de humano intellectu. Quod qdē exēpluʒ pōt dupliciter intelligi. Uno mō secundū similitudinē ut intelligatur ꝙ humanus intellect⁹ sit secunduz suā essentiam idiuisibilis: qa ē forā oio imālis. Alio mō ꝛ melius pt̄ itelligi secūdū dissimilitudinem ut sit sensus ꝙ humanus intellectus intelligit ꝯpositum: quia accipit sua intelligibilia a rebus materialibus ꝙ non est de intellectu primi. Terciam rationem ponit ibi. Aut ꝙ compositorum que talis ē. Intellectus qui est intelligibilium cōpositorum hēt suā perfectionem non semper sꝫ in aliquo tempore. Qḋ sic pꝫ qa ñ hꝫ suū bonū in hac pte uel i illa sꝫ illud qḋ ē optimū ē eius qḋdā aliud qḋ ē i quodā toto. Uñ etiā uerꝫ qḋ ē bonū itellectus ñ ē i icōplexis sꝫ i ꝯplexo. Simplicia āt hora sūt gñone ꝛ tēpore q̄ʒ ꝯposita. Uñ illud qḋ ñ hꝫ suū bonū i partibus q̄ seorsuʒ accipi possunt sed in toto qḋ ex eis ꝯstituitur hꝫ suū bonum per aliquod tempus ꝛ nō semper Sꝫ intelligētia primi que ē sui ipsius eternaliter eodem modo se hēt. Intellectuʒ ergo primi non est ꝯpositum.

Perscrutāduz ē qual̄r ꝛc. Postq̄ʒ phs oit qual̄r pmuʒ mouēs ē itelligēs ꝛ intelligibile hic itēdit iquirē qual̄r pmū mouēs sit bonū ꝛ appetibile. Et cc hoc duo. f. Primū oit qual̄r se hēat bonū i uniuerso secūdū opinionem ꝓpriā. 2° secunduꝫ opinionem alioꝝ ibi. Quecūqꝫ ṽo iposſibilia. Circa pmū. d. f. Primo mouet questionem. 2° soluit eam ibi. Aut utroqꝫ mō ꝛc. Oritur āt ista q̄stio ex hoc ꝙ. s. dictum est ꝙ primum mouens mouet sicut bonū ꝛ appetibile. Bonū. n. secūdū ꝙ ē fi

nis alicuius ē duplex. Est eīm finis extrīsec⁹
ab eo qđ ē ad finem. Sicut si dicim⁹ locū eē
finem eius qđ mouet ad locū. Est etiā finis i
tra sicut forma ē finis generatōis ⁊ alteratōis
⁊ forma iam adepta ē quoddā bonū itrīsecꝫ
eius cui⁹ ē forma. Forma āt alicuius tocius
qđ ē unū ꝑ ordinationē quoddā ptiꝫ ē ordo
ipīus. Unđ relinquitur ꝙ sit bonū eius. Que
rit ergo phs vtruꝫ nā toci⁹ uniuersi habeat
bonū ⁊ optimuꝫ .i. fineꝫ ꝓprium quasi aliqd
sepatum a se uel habeat bonuꝫ ⁊ optimuꝫ in
ordine suaꝝ ꝑ īum ꝑ moduꝫ quo bonū alicu
ius rei naturalis est sua forma. Deinde cū
dicit. Aut utroqꝫ mō. Soluit ꝓpositā qōnē
Et circa h°. duo facit. Primo enim ostēdit ꝙ
uniuersum habet bonum sepatum ⁊ bonum
ordinis. 2°. ostendit qualiter partes uniuersi
se hñt ad ordinem ibi. Omnia v̄o ordinata
Dicit ergo primo ꝙ uniuersuꝫ hꝫ utraqꝫ mō
bonuꝫ ⁊ finē. Est enim aliqđ bonū sepatum
qđ ē primuꝫ mouens ex quo depēdet celum
⁊ tota nā sicut ex fine ⁊ bono apetibili ut ostē
sum est. Et quia omnia quoruꝫ unus est finis
oportet ꝙ in ordine ad finem ꝯueniant neces
se est etiam ꝙ in partibus uniuersi ordo alius
īueniatur. Et sic uniuersū habet ⁊ bonū sepa
tuꝫ ⁊ bonuꝫ ordinis. Sicut uidem⁹ i exercitu
Nā bonuꝫ exercit⁹ ē ⁊ in ipō ordine exercit⁹
et i duce qui exercitui presidet. Sed magis ē
bonuꝫ exercit⁹ in duce qꝫ i ordine: qa finis po
tior ē in bonitate hiis que sunt ad finē. Or
do āt exercit⁹ ē pp bonuꝫ ducis ad iplēduꝫ .s.
ducis uoluntatem i uictorie ꝯsuātionē. Non
āt eꝯ°. bonuꝫ ducis ē pp bonuꝫ ordis. Et qa
ratio eoꝝ que sunt ad fineꝫ sumitur ex fine iđ
necesse est ꝙ non solū ordo exercit⁹ sit pp du
cē sed etiā ꝙ a duce sit ordo exercitus cuꝫ or
do exercitus sit ꝓpter ducem. Ita etiam bo
num sepatum qđ ē primuꝫ mouēs ē meli⁹ bo
nū bono ordinis qđ ē i uniuerso Toti⁹ eiꝫ or
do uniuersi ē pp primuꝫ mouēteꝫ ut .s. explice
tur i uniuerso ordinato id qđ ē i itellectu ⁊ uo
lūtate primi mouētis. Et sic oꝫ ꝙ a pmo mo
uente sit tota ordinatio uniuersi Deiñ cuꝫ
dicit. Omnia v̄o ordinata sunt. Ođdit qualꝛ
ꝑtes uniuersi se hñt ad ordinē dñs ꝙ oia q sēt
ī uniuerso sunt aliquo mō ordinata sed ñ silꝛ
oia habēt ordinē .s. animalia marina et uola
tilia ⁊ plante ⁊ tamen licet non sint eodem
mō ordinata non ita se hñt ꝙ unuꝫ coruꝫ nō
ꝑtineat ad alteꝝ Sed est aliqua affinitas ⁊ or
do unius ad alteꝝ. Plāte eiꝫ sunt ꝓpter alia
⁊ alia sunt pp hoies. Et ꝙ oia sint ordinata
adiuicem pꝫ ex hoc ꝙ omnia simul ordinant
ad unuꝫ finem. Sꝫ ꝙ omnia sic sint silꝛ ordi
nata manifestatur ꝑ quoddā exēplū. In aliq

enim domo uel familia ordinata īueniunt di
uersi grad⁹. Sicut sub patre familias ē pmus
grad⁹ filioꝝ. Ali⁹ āt grad⁹ ē seruoꝝ. Terci⁹
uero ē bestiaꝝ q seruiūt i domo ut canes ⁊ hu
iusmōi alia. Huiusmōi .n. grad⁹ diuersimođ
se hñt ad ordinē dom⁹ q iponit a pře familias
gubernatore dom⁹. Filiis .n. ñ ꝯpetant ut fa
ciant aliqd casualit ⁊ sine ordine sed oia aut
plura eoꝝ q faciunt ordinata sūt. Nō āt ita est
de seruis aut bestiis: qa paꝝ pticipāt de ordi
ne q est ad cōe. Sed multuꝫ īuenitur in eis de
eo ꝙ ꝯtingit ⁊ causaliter accidit. Et hoc iđ
quia ꝑuaꝫ affinitatē hñt cum rectore domus
qui itendit bonū dom⁹ commune. Sicāt iponi
tur i familia ordo per legē ⁊ preceptuꝫ patris
familias qui est pncipiuꝫ unicuiqꝫ ordinatoꝝ
i domo exequēdi ea que ptinēt ad ordinē do
mus. ita nā i reb⁹ nālibus exequēdi unicuiqꝫ
id qđ ꝯpetit sibi de ordine uniuersi. Sicuti eiꝫ
ille q ē i domo ꝑ preceptuꝫ patrisfamilias ad
aliqd iclinat ita aliqua res nālis ꝑ nāꝫ ꝓpriā
Et ipa nā uniuscuiusqꝫ q est qdā iclinatio icli
ta ei a pmo mouēte ordinās ipaꝫ i debitū finē
Et ex hoc pꝫ ꝙ res nāles agunt pp fineꝫ licet
finem non cognoscāt qa a primo intelligēte
assecūtur iclinationem i finē. Sed tñ ñ siliter
oia se hñt ad istum finē. Est enim aliquid co
mune omnibus. quia necesse est ꝙ omnia ad
hoc ꝑueniant qđ discernātur .i. ꝙ hēant dis
cretas ⁊ ꝓprias operationes ⁊ ꝙ ēt secūduꝫ
sub īꝫ adinuicē discernātur. Et qꝫtuꝫ ad h°. in
nullo deficit ordo. Sꝫ qdā sunt q ñ soluꝫ hoc
hñt sꝫ ulteri⁹ talia sūt ꝙ oia q sunt i eis cōicāt
ad totū .i. sunt ordiata ad bonū cōe toti⁹. H°.
āt iuenit in illis in quibus nihil est preter nāꝫ
nꝫ causaliter sed omnia secunduꝫ debitū ordi
nē pcedunt. Manifestū ē .n. ꝙ unaqꝫ res nā
lis ut dictū ē ordinat ad bonū cōe secundum
suā actionē debitā nālem. Unde illa q nunqꝫ
deficiunt a sua actione debita ⁊ nāli habent
oia sua communicantia ad totū. Illa v̄o q alñ
deficiunt ab actione debita ⁊ nāli ñ hñt oia
sua cōicantia ad totuꝫ sic huiusmōi corpa ife
riora. Est g°. sūma solutiōis ꝙ ordo duo req
rit .s. ordinatoꝝ distictionē ⁊ cōicantia distin
ctoꝝ ad totū. Quātuꝫ āt ad pmū ideficient ē
ordo i oib⁹. Quātū āt ad secūdū ē qdā ordo
ideficienter i aliquibus q sūt suppma ⁊ prima
pmo prin°. sic subē sepate ⁊ corpora celestia
i quibus nihil casualiter accidit ⁊ preter nām
In aliquibus āt deficit .s. i corporib⁹ i qbus
interduꝫ aliquid accidit casualiter preter nāꝫ
Et hoc pp remotōem a pmo pncipio sēper
eodē mō se hñte Deide cū dicit. Quecūqꝫ
uō i potentia ⁊c̄. Determinat de bō ⁊ ordine
uniuersi secūduꝫ opionē alioꝝ Et circa h.d.

facit. Primō manifestat de quo est intētio di
cēs ꝙ oportet dicere quecūq₃ ipossibilia. aut
absurda accidūt illis qui al'r dicunt de bone
⁊ ordine uniuersi. s. ꝙ͂ nos. Et o₃ dicere etiā
qualia dicunt illi qui melius loquūtur ⁊ i quo
rum dictis pautiores dubitationes apparent
2° ibi. Omnis eim ex ꝯtrariis. Prosequit
suam itētionem. Et circa hoc duo. f. Primo
ponit opinionē illoꝝ qui posuerūt ꝑncipia eē
ꝯtraria. 2° eorum qui posuerunt pricipia esse
naturas quasdā separatas ibi. Amplius si nō
erunt ⁊c̄. Circa primū duo facit. Primo pro
ponit i quo deficiāt alii qui dicūt pricipia esse
ꝯ̄ria dicēs ꝙ omnes antiqui ph̄y posuerunt
oīa eē ex pricipiis ꝯtrariis. Et quātū ad tria
nō recte dixerūt. Neq₃. n. recte dixerunt i hoc
ꝙ posuerūt res esse ex ꝯtrariis neq₃ etiam in
hoc ꝙ dixerunt omnia ex ꝯtrariis ⁊ 3° defece
runt in hoc ꝙ non dixerunt qūo ex ꝯtrariis
res ꝓducātur. Secūdo ibi. Impossibilia
nāq₃. Manifestat qūo i predictis tribus defe
cerunt. Et primo qūo defecerunt in h° ꝙ po
suerunt esse res ex ꝯtrariis. 2° in hoc ꝙ posue
runt omnia esse i ꝯ̄riis ibi. Ampli⁹ oīa ꝑma₃
ꝑticipationē. 3° qūo defecerunt i h° ꝙ n̄ dixe
runt qūo ex ꝯtrariis res sint ibi. Omnes aūt
ꝯtraria dicentes ⁊c̄. Dicit ergo primo ꝙ nō
recte dicunt res esse ex ꝯtrariis: quia contra-
ria secundum se accepta sunt impassibilia ad
inuicem. Nō enim albedo patitur a nigredine
n₃ eꝯ°. Nō aute₃ ex eis posset aliquod unum
ꝯstitui nisi adinuicem paterentur ut sic redu-
cantur ad aliquod medium. Sed hec dubita°
secūdū sniā₃ aristotolis de facili solnitur quia
Aristo. posuit preter duo ꝯtraria esse terciu₃
pricipium qð est mā. Sic ergo unū ꝯtrarioꝝ
pōt pati a reliquo iquātum materia subiecta
uni ꝯtrario ab alio patitur. Sed alii posuerūt
materiam esse alterum ꝯtrariorum et non ali
quid preter ꝯtraria. Sicut patet de illis q po
suerunt ista ꝯtraria esse principia inequale et
equale ut unum ⁊ multa. Attribuebant enim
iequalitatem ⁊ multitudinē materie equalita
tē ⁊ unitatē forme sicut p₃ de opinione Plato
nis licet ph̄y naturales posuerūt contrarium:
S₃ hoc eoꝝ dictum soluit eodē modo: qa mā
q̄ una ē q̄i comune subm̄ ꝯtrariorum nulli est
ꝯtraria. Deinde cum dicit. Amplius aute₃
oīa ⁊c̄. Manifestat qūo defecerūt dicēdo oīa
eē ex ꝯ̄riis. Et c̄c̄h tria facit. Primo oñdit i
cōueniens qð ex hac positione sequit. Mani
festū est enim ꝙ prima genera ꝯtrarioꝝ sunt
bonum ⁊ malum: quia sēper alterum contra
riorum est ut priuatio ⁊ ita habet rationem
mali. Si ergo omia sunt ex ꝯtrariis sequitur
ꝙ omnia participēt malo preter unum scilic₃

bonu₃ qð est pricipium. Nam alterum ꝯtroꝝ
ponitur esse bonū. Omnia ꝟo alia ponūtur
esse ex hiis duobus pricipiis. Hoc autem nō
est uerꝫ quia i corporibus celestibus et natura
substātiaru₃ separataꝝ n̄ ineniūtur corruptio
⁊ malū. 2° ibi. Alii āt. Ostēdit ꝙ pō ponē-
tium omnia ex ꝯ̄riis n̄ ꝯuenit pōni quorūda₃
ph̄oꝝ. Si eni₃ omnia sunt ex ꝯtrariis. seq̄t ut
dictū est ꝙ prima principia sint bonu₃ malu₃
S₃ quidā n̄ posuerūt bonū ⁊ malū eē ꝑncipia
s₃ id qð ē bonū esse pricipiu₃ omnib⁹ 3° ibi
Alii uero. Oñdit qūo i ponēdo bonū esse pri
cipium defecerūt etiam illi. Et hoc ostēdit pri
mo i communi dicens ꝙ quidam licet recte dice
rent ponētes bonum esse pricipium omnium
tamen in hoc defecerunt quia n̄ determinant
qūo bonū esset pricipiū utrum. s. ut finis. aut
ut forma. aut ut mouēs. Hoc enim habēt ra
tione₃ perfecti ⁊ boni. n̄ autem materia que n̄
ꝑficitur nisi ꝑ formā. Vn̄ de ea mētionem nō
facit 2° ibi. Incōuenienter autē. Descēdit
ad speciales opiniones. Et primo ad opionē
Emped. dicēs ꝙ icōuenienter Emped. poit
bonū eē pricipiu₃. Ponit ei₃ amorem princi
pium. q. bonū. S₃ amore₃ dicit esse principi
um dupliciter. Dicit. n. ꝙ est ut mouēs iquā
tum habet unire ⁊ ꝯgregare ⁊ iterum ponit
ꝙ ē pricipium sicut mā. Ponebat eni₃ amore₃
esse partem mixtoru₃. Corpora enim pone-
bat esse mixta ex quatuor elementis et amici
tia et lite. Licet autem contingat esse princi-
pium idem sic materia et sicut mouens nō ta
men secundum eandem rationē. Potest enim
ignis esse mouēs secundum formam et māle
ꝑncipiū secundu₃ mā₃. Non āt secundu₃ ide₃
qa mouēs iquātu₃ huiusmōi est actu. Mā āt
iquātu₃ huiusmōi est i potentia Restat igitur
assignandū secūdū qd amor sit materia ⁊ secū
dū quid ē mouēs qð ipē n̄ assignat. Aliud āt
incōueniēs quod sequitur opinionē Empe. ē
ꝙ posuit litem esse primum principium icor
porale. Que quidem secundu₃ ip̄m uidetur
esse ip̄a nā mali. Malu₃ autē secundum recte
opinātes non ponitur principium esse. sed so
lum bonum ut dictum est. 3° ibi. Anaxag:
autē. Descēdit ad opinionem Anaxa. dicens
ꝙ Anaxa. posuit bonū esse ꝑncipium primu₃
q̄i mouens. Dixit enim ꝙ intellectus mouet
omnia. S₃ manifestu₃ est ꝙ semꝑ intellectus
mouet ḡ alicuius. i. ꝑꝑ finem. Vn̄ oportet ꝙ
ponat alterum aliquod ꝑncipiu₃ ꝓpter quod
intellectus moueat nisi forte dicat sicut nos
diximus. s. ꝙ idē potest esse itellect⁹ ⁊ intelle
ctum: ⁊ ꝙ intellectus moueat ꝓpter seipsum
ꝙ aliquo mō inenitur i hiis q̄ agūt ꝑ itellectū
secūdum nos. Ars eni₃ medicine agit ꝑꝑ sani

talem et sanitas est quodāmodo ipa ars medi
cine ut.s̄.dictum est. Aliud autē incōueniens
sequi uidetur ꝯtra opinionē Anaxag. si sub
stineatur communis opinio.s.quia ꝯtraria sunt
principia omniuꝫ. Secundū hoc eīm uidebit̄
icōueniens ꝙ non sit aliquod principiuꝫ con
trarium bono ⁊ intellectui. Deinde cum
dicit. Omnes aūt ꝯtraria dicentes ⁊c̄. Ondit
tercium ꝙ.s̄.posuit.s.ꝙ ponentes principia
ꝯtraria esse nō dūt quomodo principiata sūt
ex ꝯiis. Et h° ē ꝙ dicit ꝙ oēs dicētes p̄ncipia
eē ꝯria n̄ utunt̄ ad causandū ea q̄ sunt apparē
tia in entibus. Nisi aliqs figuret.i.nisi aliqs
uellit figurare uel figurabiliter dicere. Et pri
mo cum dicit. Et qr̄ hoc quidem ⁊c̄.ostendit
ꝙ nō possunt causare differentiam corruptibi
lium uel incorruptibiliuꝫ. Dicit ergo ꝙ null⁹
antiquoꝝ ph̄oꝝ assignat cām qr̄ entia quedā
sūt corruptibilia ⁊ qdā icorruptibilia. Ponūt
eīꝫ quidā eoꝝ entia omnia eē ex eisdē prin
cipiis.s.contrariis. Et h̄ est opinio antiquoꝝ
naturalium. Alii uero.s.poete theologi posu
erunt omnia ex non ente. Unde.s̄.dixit ꝙ ge
nerat̄ mundum ex non ente. Et sic cum ean
dem originem utriqꝫ assignēt omnibus ētib⁹
n̄ possunt causare distinctionē reꝝ secundum
corruptibile ⁊ incorruptibile. Et iō alii ut ad
hoc nō cogantur ꝙ.s.ponant omnia esse ex
non ente uel ꝙ assignent causaꝫ distinctionis
rerum posuerunt omnia esse unuꝫ totaliter a
rebus distinctioneꝫ tollentes. Et h̄ est opinio
Permenidis ⁊ Mellissi. Secūdo ibi. Am
plius propter qui. Ostendit ꝙ etiāꝫ in alio de
ficiunt: quia.s.non pn̄t assignare causam q̄re
generatio sit sempiterna nec possūt assignare
que sit uniuersalis causa generationis. Neu
trum eniꝫ ꝯtrarioꝝ est uniuersalis generatōis
cā. 3° ibi. Et duo p̄ncipia. Tercium ponit
i quo deficiunt ponentes principia esse cōtra
ria. Necesse est enim eis assignare ꝙ alterum
ꝯtrariorum sit principalius principium cum
semper alterum sit ut priuatio uel intendit ꝙ
necesse est ponere aliqd̄ principiū pricipalius
utroqꝫ ꝯtrarioruꝫ ex quo ratio assignari pos
sit qr̄ quedaꝫ attribuuntur uni contrariorum
sicut principio ⁊ quedaꝫ alteri ut pote qr̄ quo
dam tempore moueat lis elementa ad separa
tioneꝫ ⁊ quodam tempore amicitia ad cōgre
tionem. Et hoc etiam accidit ponentibus eē
species. Necesse enim est eis ponere aliquod
pricipiuꝫ p̄ncipalius spēbus. Manifestū ē eiꝫ
ꝙ ea que generātur ⁊ corrumpūtur nō sēper
eod̄ modo participēt spēꝫ. Unū oꝫ ponē aliqd̄
pricipium ex quo assignetur ratio qr̄ hoc idi
uiduuꝫ prius participauit. non āt modo parti
cipat spēꝫ. Quarto ibi. Et alii qdē ⁊c̄. Po
nit quartū icōueniens qd̄ eis sequit̄ dicens ꝙ
si necesse ē phis ponētib⁹ p̄ncipia eē ꝯria ꝙ sa
piētie p̄me ⁊ honoratissime scīe sit aliqd̄ ꝯriū
qa sapia est de p̄mo p̄ncipio ut i p̄mo oñsum ē
Unū p̄mo pricipio nō est aliquid ꝯriuꝫ qa oia
ꝯtraria hn̄t mām que ē in potentia ad utrūqꝫ
ꝯtrarioꝝ. Primū āt pricipiuꝫ secundū nos ē i
māle ut ex dictis patet Unū relinquit̄ ꝙ primo
p̄n° n̄ sit ꝯtrariuꝫ aliquid ⁊ ꝙ prime scīe non
sit ꝯtraria aliqua scientia sed solū ignorantia
Deiñ cū dicit. Amplius si n̄ essēt. Descen
dit ad opinionē ponētiuꝫ subās separas. Et p̄
mo oñdit ꝙ icōueniens sequitur n̄ ponētib⁹
eas ⁊ dicit ꝙ si non sint alia entia preter sensi
bilia non erit primū principiuꝫ sicut ostensuꝫ
est nec ordo reꝝ qualis assignatus est nec ge
neratio perpetua nec principia qualia supra
posuimus sed sēper erit primuꝫ principiuꝫ isi
nitum ut pote ꝙ Sortes generaret a Plone
⁊ ille ab illo. ⁊ sic in infinitum ut uisuꝫ est om
nibus antiquis ph̄ys nālib⁹. Nō.n.ponebāt
aliquod principiuꝫ uniuersale primū p̄ter ista
principia particularia ⁊ sensibilia. 2° ibi.
Si āt essent spēs. Ostendit quod icōueniens
sequit̄ ponētib⁹ nās quasdā sepatas. Et p̄mo
quātuꝫ ad eos q ponebāt i huiusmōi naturis
ꝯnexioneꝫ quandaꝫ originis. 2° quantum ad
eos qui hoc non ponebāt ibi. Dicentes autē
numeꝝ. Circa primū ducit ad quatuor incon
ueni ntia quoꝝ primuꝫ ē ꝙ species ⁊ numeri
que ponebāt quidaꝫ preter sensibilia nullius
cause uident̄ esse. Sꝫ si sunt alicuius cause nō
uidebitur aliquid eē cā mot⁹: qa huiusmōi n̄
uidētur habere rōeꝫ pricipioꝝ mouētiū. 2°
ibi. Adhuc qūo erit. Tūc ad aliud incōueniēs
Numerus eiꝫ n̄ est magnitudo. Magnitudo
autē n̄ est nisi magnitudinibus. Unde impos
sibile uidet̄ assignare qūo magnitudo et con
tinuum sūt ex numeris qui nō sunt continui.
Nō eiꝫ potest dici ꝙ numerus causet ꝯtinuūꝫ
sicut pricipiuꝫ motiuū ⁊ formale. Terciuꝫ
ponit ibi. At uero intellectum ⁊c̄. Dicens ꝙ
si spēs ⁊ numeri sunt prima principia cum in
spēbus ⁊ numeris n̄ iueniatur ꝯtrarietas seq
tur ꝙ n̄ erūt ꝯtraria pricipia p̄ma qa n̄ ponūt
factiua ⁊ motiua. Et sic ꝯtinget n̄ esse gene
rationem ⁊ motuꝫ. Quia si prima pricipia n̄
sunt mouentia si posterius causentur ex p̄mis
pricipiis sequetur ꝙ sint i potentia priorum
principioruꝫ. Qd̄ āt pōt esse potest ⁊ nō esse.
Unū sequitur ꝙ generatio ⁊ motus non sunt
sempiterna. Sed sūt sempiterna ut.s̄.posituꝫ
est. Interimēdū ē igit̄ aliud p̄missoꝝ.s.ꝙ po
nebātur prima pricipia n̄ eē mouētia. Et h°
dictū ē uero.i.qūo p̄ma pricipia sūt mouētia
Quartū ponit ibi. Adhuc quomodo dūs

ꝙ nullus istoruꝫ dicere pōt quid faciat unum esse numerū. aut animam et corpus. aut universaliter forma ⁊ id cuiꝰ est forma nisi dicat ꝙ movens hoc facit sicut nos. s̄. diximus in .viii. Spēs autē ⁊ numeri nō habēt rationē cause moventis. Deinde cum dicit. Dicētes aūt numerꝫ ⁊c̄. Ostēdit quod īconveniēs sequatur secundū illos qui ponunt huiusmōi naturas esse īcōnexas dicens ꝙ ponēs p̄muꝫ in rebus esse numerum mathaticum ut pictagorici posuerunt ⁊ sic ꝯsequenter sēper aliaꝫ nām habitaꝫ. i. ꝯsequētēꝫ videlicet ꝙ post numerum magnitudineꝫ et post magnitudinem sensibilia ⁊ dicētes cuiuslibet nē ēē alia ⁊ alia pricipia sicut ꝙ alia sunt p̄ncipia numeroꝝ ⁊ alia magnitudinuꝫ ⁊ sensibiliuꝫ isti inq̄ꝫ sic dicentes faciunt subāꝫ universi esse īcōnexā. i. sine ordine. ita ꝙ una pars nihil ꝯferat ad aliā vel ad alterā sive sit sive non sit. Et similiter faciunt multa principia incōnexa. Et h̄ non potest esse: qa entia non volūt mala disponi. Dispositio eiꝫ entiuꝫ naturaliuꝫ ē q̄lis optima pōt esse. Et hoc videmꝰ in sigulis ꝙ unūqdq̄ꝫ est optime dispositōis ī sua nā. Vn̄ multo magis oꝫ hoͦ extimare ī toto universo. Sꝫ pluralitas p̄ncipatuūꝫ non ē bonū. Sicut non eēt bonum ꝙ essent diverse familie in una domo que invicem non ꝯmunicarent. Unde relinquitur ꝙ totuꝫ universum est sicut unus principatus ⁊ unuꝫ regimen. Et ita oꝫ ꝙ ordinet̄ ab uno gubernante. Et hoc est ꝙ ꝯcludit ꝙ est unus princeps totius universi. s. primum movens ⁊ primuꝫ intelligibile ⁊ primum bonum quod supra dixit. Deum qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Explicit subtilissima interpretatio methaphisice Aristotolis secundum sanctum thomā de Aquino ordinis predicatoruꝫ totius fontem p̄hice ac theologice veritatis attentissime correctum ⁊ impressum Papie per magistrum franciscum de girardenghis Anno domini .M.cccc.lxxx. die. xv. Octobris.

ano de M.cccc.lxxx. a xv. otobris

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA DE GRANADA

Este lib. es DE
Cubellas
Zubellaga

utrū animal genus sit
āre 3 x —

IC

CAJA
2 — 6

IVANIS VERS. VETHA.

19

69